

Kétségtelen, hogy nem csekély kognitív és emocionális erőt mozgósító ez a feladat. De megoldható, bizonyítják ezt azok a tanulói munkák, amelyeket 7–10 pontra értékelhettem. Ezek száma azonban mindössze 9 (= 8,65%), vagyis csekély. A kutatásban szereplő, általában még jó szinten teljesítők nagyobbik része, vagyis 28 fő (= 26,92%) 5–6 pontot érő indoklást szerkesztett. Az átlagos teljesítményértékre világító adat (= 41,15%) arról tanúskodik, hogy ennek a népességnek az irodalomórán nem voltak gyakoriak a műelemzés folyamatában feltáruló részleteknek, mozaikoknak az egységbe szervezését előmozdító, gyakoroltató feladatok.

Ez a kutatás arról mindenképpen jelzést adott, hogy a vizsgálat idején e 104 hetedik év-folyamos diák

- a) szerény hatásfokkal nyilvánított véleményt a szereplők jelleméről és az alkotásban elhangzó értékítéltről;
- b) a szemelvényben megjelenített úgynevezett mögöttes tartalomról fogyatékos ismeretek birtokában adott számot;
- c) szakszómező-állománya, amely a szépirodalmi alkotások elemzéséhez szükséges, sajnos ritka, esetleges.

Kutatásom arra is rávilágított, hogy lehet egy poétikai szemelvény értékes az összetevői és a műbeli világ szempontjából, de csökkenti, mert csökkentheti a vizsgálat hatásfokát számos tényező, így a felmérés időpontja és az olvasói motivátlanság is, például, ha elérkezett a tanév utolsó hete. Talán ez is közrejátszott abban, hogy ennek a Kontra Ferenc-elbeszélésnek az elemzésekor a 104 hetedikes teljesítménye 58,57%-os lett úgy, hogy a vizsgálatban részt vevő 50 fiú 56,51%-ot, míg az 54 lány 60,80%-ot ért el.

Jelen tanulmányom zárásául visszatérek az alapproblémához, azaz: értették-e a Kontra Ferenc-szemelvény olvasói a „Senkiföldjén” című elbeszélést? Ami fontosabb: megértették-e? A kutatás adatai ugyan kétségeket ébresztettek bennem ennek a lirizált prózának a megértése vonatkozásában, ezért újabb figyelmeztetést kapott irodalomtanításunk és pedagógusképzésünk: több gyakorlatra, hatékonyabb elemzési műveletek végeztetésére van szükség.

Mindezek nyomán kijelenthetjük: *nem lehet elavult nézet, hanem igen is szükséges álláspont a szépirodalmi szövegművek megértésére való szüntelen készítés, vagyis tanítás és nevelés.*

---

DR. MOLNÁR PÉTER

főiskolai adjunktus

SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

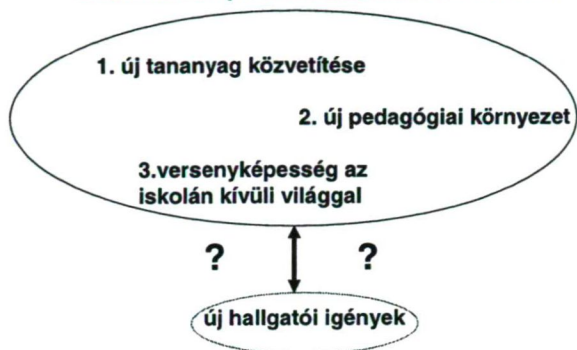
Szeged

## Meddig szolgál még a falitábla?

Napjaink gyors fejlődése kihívás elé állítja a közoktatást, a szakképzést valamint a felsőoktatást. Az információs társadalom elvárásai igen határozottan jelölnek ki feladatokat a pedagógusoknak és az őket képző és továbbképző egyetemi oktatóknak.

A változás, a sokféle kompetencia kialakításának szükséglete a pedagógiai tudás és környezet fejlesztését folyamatosan igényli. Az új tartalmak korszerű közvetítése vajon találkozik-e a jövő pedagógusok igényeivel? Versenyképes-e az oktatók ismeretnyújtása az iskolán kívüli kommunikációs technológiákkal?

## A sokféle kompetencia kialakításának feladatai



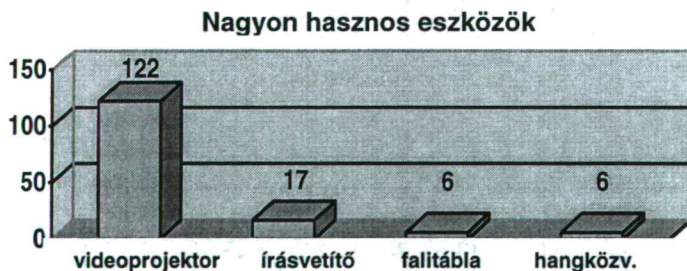
Gyakorló oktatóként ezek a kérdések foglalkoztatnak, ezért megkérdeztem erről 150 véletlenszerűen kiválasztott nappali és levelező tagozatos egyetemi hallgatót. Feltételeztem, hogy a vizsgált hallgatóság média-igénye attól függ, hogy eddigi iskolázása folyamán milyen pedagógiai környezetben és milyen módszertani kultúrán szocializálódott.

## Néhány hallgatói válasz elemzése

A kérdések közt szerepelt, hogy a kontaktórákon milyen szemléltető eszközöket használtak az oktatók. A válaszadók több eszközt is megjelölhettek, és láthatjuk, hogy a falitáblát még igen sokan szeretik.



Egy kérdés az eszközök hasznosságát vizsgálta három kategóriában. A leggyakrabban alkalmazott eszközök sorrendje nem változott.



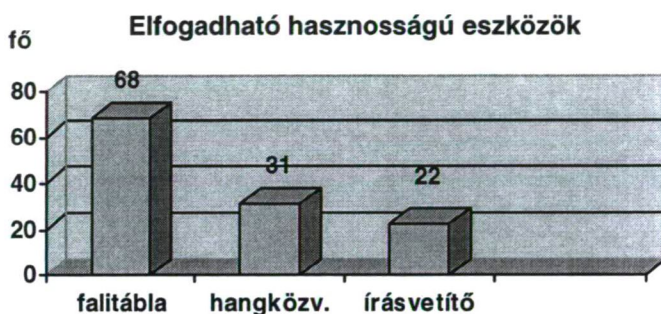
Lássunk néhány véleményt a videoprojektort nagyon hasznosnak tartóktól. Az első öt indoklás szakmai, az utolsó négy személyes szempontú:

- látványos
- fontos a vizuális emlék
- figyelemmel követhető az előadás
- maradandóvá teszi a tananyagot
- lehetőség van multimédiás szemléltetésre
- az óra nem másolással telik
- 1:1-ben lemásolható
- modern
- könnyen tovább lehet küldeni.

A taneszközök közül közepesen hasznosnak legtöbbször a falitáblát tartották. Ezt az írásvetítőt követte. A két eszköz használata annyira megszokott, természetes a válaszadóknak, hogy jóval kevesebb indoklást adtak, mint a nagyon hasznosnak tartott eszközöknél.

A „Sokat kell másolni” (levelező tagozatos) véleményt mégis kiemelem. A levelező hallgatók a vetített tartalmat akkor is leírják, lerajzolják /mobiltelefonnal lefényképezik/, ha azt az oktató csak megtekintésre ajánlja.

Az elfogadható hasznosságú eszközök választási sorrendje



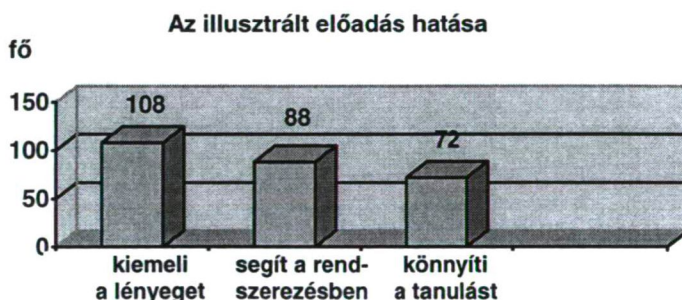
Az elfogadható eszközkategóriában is a falitáblát tették a legtöbbször első helyre. Választásuk néhány jellemző indoklása a következő:

- a táblára rögzítetteket szóbeli magyarázattal lehet kiegészíteni
- a táblakép módosítható

Mindhárom csoportban előfordult még az eszköz mellett a tanári magyarázat igénye. Főleg a levelező tagozatos hallgatóknál jellemző a megjelenésük.

A következő kérdés arra vonatkozott, hogy mit nyújt a hallgatóságnak egy-egy illusztrált előadás. Több választ is adhattak a kérdésre.

A válaszok megoszlása:



A felsorolt válaszlehetőségeken kívül egyet szabadon megfogalmazhattak a kérdezettek. Néhány jellemző vélemény:

„Egyértelmű feldolgozása a tananyagnak és pontos alapja a visszakérdezéskor. Tényszerű.”

„Néhol nagyon hasznos pl. gyakorlati órákon, de ahol több elméleti anyag van, ott csak zavaró.”

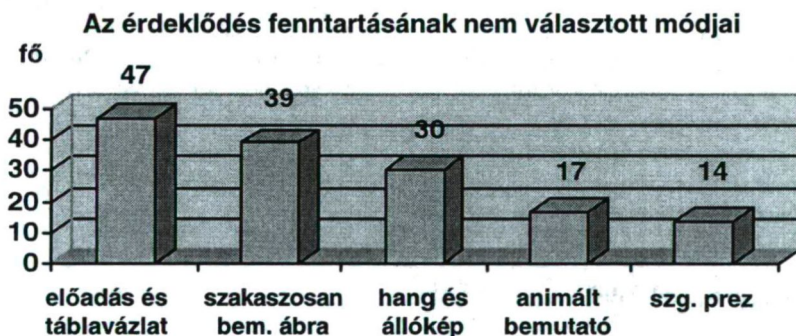
„Mivel vizuális típus vagyok, ezért sokkal átláthatóbb számomra az óra.”

Vizsgáltuk azt is, hogy milyen megoldással tudja az oktató legjobban fenntartani a tárgyalta téma iránti érdeklődést. Az alábbi lehetőségeket lehetett sorba rendezni:

- az előadással egyidőben készülő ábra, táblavázlat
- előre elkészített, szakaszosan bemutatott ábra
- animált bemutató
- hanganyaggal kísért állóképsorozat
- számítógépes prezentáció
- egyéb, mégpedig .....

A sorrendbe állítás után az el nem fogadható megoldások sorrendje a hallgatói vélemények szerint csökkenő sorrendben:

- előadás és táblavázlat
- szakaszosan bemutatott ábra
- hang és állókép
- animált bemutató
- számítógépes prezentáció.

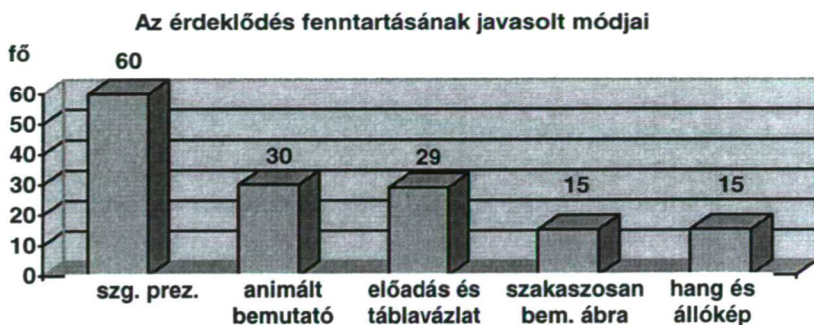


Ha a kevésbé jónak választott eszközök és megoldások sorrendjét összevetjük, akkor itt ellentmondás van. Most a falitábla mint kevésbé érdeklődést fenntartó taneszköz szerepel, míg korábban a hallgatók nagy része közepesen hasznosnak tartotta.

Egy téma iránti hallgatói érdeklődés fenntartásához az érintettek az alábbiakat javasolják csökkenő sorrendben:

- számítógépes prezentáció
- animált bemutató
- előadás és táblavázlat
- szakaszosan bemutatott ábra
- hang és állókép.





Végül megkérdeztük, hogy milyen szemléltetést tartanak kívánatosnak az általuk választott tantárgyakban. Valamilyen okból a levelező hallgatók közül erre a kérdésre többen nem válaszoltak.

Mint várható volt, az előbbieken megnevezett taneszközök, berendezések ismét abban a sorrendben szerepelnek, mint korábban (videoprojektor-írásvetítő-falitábla).

Néhány érdekes és megfontolandó hallgatói javaslat módszer- és eszközválasztásra:

- a tanár kombinálja a médiumokat
- legyen mutatópálca a képekhez és aláfestő zene
- az óra elején lássunk igényes óravázlatot, és legyen ismétlés (az óra elején)
- videóhasználatnál életszerű példák mutathatók be.

Egy magyar-történelem szakos tanárjelölt szemináriumra előre elkészített ábrák, képek, előadásra **táblai vázlat** és/vagy számítógépes prezentáció használatát javasolja.

Egy rajz szakos hallgató pszichológia tantárgyban játékokat vezetne be. Indoklása:

- „Fontos a főbb »láncolatok« felismerése, a kapcsolódásokra való rávilágítás. – Szerencsére ilyenek az órák.”
- „A »gyakorlat« fontosabb, hisz később nem lesz idő előkapkodni a tankönyveket.”

Az idegen nyelv szakosok autentikus hanganyagok órai használatát szeretnék.

Végezetül egy andragógus hallgató véleménye:

„A tanáron függ az előadás minősége nem az eszközön.”

## Összegzés, záró gondolatok

Jelen vizsgálatunk eredményei igen tanulságosak, ha azokból a megfelelő következtetéseket képesek vagyunk levonni, majd ezekből a további fejlesztési tennivalóinkat kijelölni.

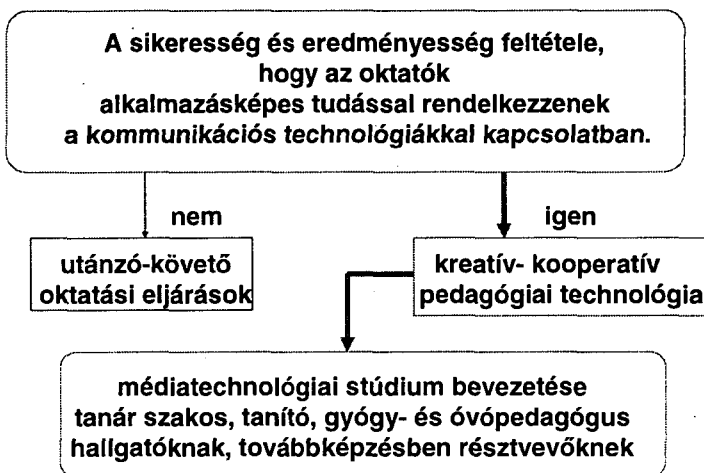
Hogyan képzelik a hallgatók a korszerű tartalomközvetítést, tanuláshoz segítségét? Ők maguk a választ szabatosan, szakszerűen megadni nem tudják, de többségük a nagytudású, „modern” médiumokat választja. Rejtve megjelenik elképzeléseikben az, hogy motiváló, aktivizáló és differenciált legyen a tananyag feldolgozása.

A hallgatóság módszer- és eszközhasználati ismeretei ösztönösek, tapasztalati alapon működnek. Amit és ahogyan eléjük tárunk az előadásokon és szemináriumokon, azt fogadják el vagy kritizálják.

A köz- és felsőoktatásban a közeljövő fejlesztési tennivalóinak tárgya és témája az interaktív tábla. Kihívás ez oktatóknak, hallgatóknak egyaránt. Napjainkban adott egy új technológia: az **interaktív tábla**, amely a hagyományos előadást segítő krétás, fehér vagy flipchart tábla,

fóliás írásvetítő, TV-n nézett videó vagy **projektoros számítógépes prezentáció** minden előnyét biztosítja és egyben hátrányait kiküszöböli.

A közvetítendő új tartalom és eszközrendszer egyidejű bevezetése szerencsés, sikerrel kecsegtető lehetőség. A sikeresség és eredményesség feltétele a felhasználók részéről az, hogy a vállalkozó oktatók alkalmazásképes tudással rendelkezzenek az interaktív táblával kapcsolatban.



Az utánzó-követő pedagógiai technológia helyett a célorientált, alkotó képzési törekvéseket kellene előtérbe helyezni, bevonva a pedagógusokat és a pályára készülőköt is ebbe a folyamatba.

Megfontolandó ezért tanár szakos, tanító, gyógy- és óvopedagógus hallgatóknak média-technológiai stúdium bevezetése, valamint a pedagógus továbbképzési témák között ezt is szerepeltetni.

A következő kérdéskörünk az volt, hogy versenyképes-e karunkon a különböző kompetenciák megszerzésére irányuló tevékenység, ösztönzés.

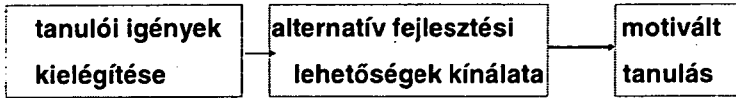
Egy „belső” eredményességet mindenképpen elérhetünk, ha a hallgatói igényekhez alkalmazkodunk, azokat a lehetőségekhez képest követjük. Elvárásaikról érdemes megkérdezni őket, alternatív lehetőségeket kínálni nekik, hogy választani tudjanak. Ha azt látják, hogy az ő javaslataik is megvalósulnak, akkor motiváltabbak lesznek a tanulásra.

A „külső” versenyképesség kétoldalú. Az egyik szinte élete kezdetétől kíséri a hallgatót. Ez az az információs környezet, amelyben az ember nevelkedik: a beszéd, az olvasás és az írás-rajzolás, valamint a médiahasználat lehetőségei. Ezek továbbfejlesztése a fő feladatunk, vagyis a megszerzett információk szelektálása, rendszerezése, megerősítése. A hallgatói válasszokból ennek igénye tükröződik.

A külső versenyképesség másik oldalát az jelenti, hogy a társintézmények milyen képzettségi szinten bocsátják ki végzett hallgatóikat. Ennek a kérdésnek egy további aspektusa az, hogy mi az elvárása a (pedagógus) munkahelyeknek a végzettekkel szemben. A pedagógiai technológiai felkészültséget (felkészítést) tekintve ez a témakör is megérne néhány vizsgálatot. Az „mp3-mp4 nemzedék”, annak pedagógusjelölt részét az információátadás tudományára kell felkészítenünk.

## Versenyképesség

### a) belső



### b) külső



Mi tehát a szakmai kompetenciákra való felkészülés-felkészítés titka? Válaszul álljanak itt Gárdonyi Géza Egri csillagok című regényéből Dobó István szavai:

„... a falak ereje nem a kőben van, hanem a védők lelkében.”

A rendelkezésre álló eszközrendszerek eredményes használata a felhasználók szakértelmén, elhivatottságán, **módszertani kulturáltságán** múlik, ha a vállalt-választott feladataikat szívvel-lélekkel, örömmel igyekeznek megoldani, teljesíteni. A korszerű pedagógiai környezetben békésen megférnek tehát egymás mellett az idős „tanítómester” falitábla és a jövőt felvillantó információs-kommunikációs technológia szerepet követelő új tagjai.

## IRODALOM

- Forgó Sándor–Hauser Zoltán–Kis-Tóth Lajos: Médiainformatika. A multimédia oktatástechnológiája. Líceum Kiadó, Eger, 2006. 3. kiadás
- Molnár Péter: A szemléltető eszközök használatának lehetőségei a gyógypedagógia szakos képzésben. Fejlesztő Pedagógia, 2005. 2-3. szám 58-60. p.
- Molnár Péter: Régi taneszköz új szerepben. Módszertani Közlemények, 2005. 5. szám 216-220.p
- Molnár Péter: A nevelés technológiája. In: Dombi Alice–Oláh János– Varga István szerk.: A nevelésméltat alapkérdései. APC-Stúdió, Gyula, 2007. 153-165.p.
- Nagy József: XXI. század és nevelés. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.